

Тетяна СТЕЧИШИН
*к.е.н., викладач кафедри банківської справи
Тернопільський національний економічний університет*

СТРАТЕГІЯ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ НА РИНКАХ КАПІТАЛУ

Проблеми використання фінансових інструментів на ринках капіталу обговорюються вченими економістами вже кілька десятиків років. Однак, цей напрям розвитку фондового ринку України є менш дослідженим, що й обумовило актуальність даної роботи. Мета дослідження полягала в тому, щоб на основі аналізу чинного законодавства України та міжнародного досвіду з'ясувати основні проблеми впровадження новітніх фінансових інструментів на ринку капіталу та виявити перешкоди на шляху розвитку ринків фінансових інструментів.

Однією із проблем використання фінансових інструментів потенційними інвесторами, зокрема, банківськими установами, інвестиційними та пенсійними фондами та іншими фінансовими посередниками, є відсутність чіткої стратегії використання даних об'єктів інвестування. Відтак, вважаємо, що необхідність розробки стратегії впровадження новітніх фінансових інструментів, насамперед, пов'язана з відсутністю повного спектру фінансових інструментів, притаманного розвинутих ринкам. Зокрема, не завершено формування повноцінної правової бази для випуску та обігу похідних (деривативів) і деяких видів цінних паперів (депозитарних розписок, складських свідоцтв та інших). Крім того, цінні папери, що перебувають в обігу на фондовому ринку України, не підкріплені належними механізмами хеджування ризиків інвесторів, які застосовуються у світовій практиці. Ще одна проблема полягає в тому, що передбачені законодавством види цінних паперів не мають деталізації їхніх характеристик, передбачених міжнародними стандартами класифікації фінансових інструментів.

Метою розробки Стратегії є: підвищення привабливості для інвесторів цінних паперів, що випускаються емітентом з метою залучення реального

капіталу в розвиток підприємства; вдосконалення правового оформлення відносин між емітентами (позичальниками) та інвесторами (кредиторами), сек'юритизації боргових зобов'язань, посвідчених іншими ніж цінні папери документами; зниження інвестиційних і кредитних ризиків на ринках капіталу та підвищення рівня захисту прав інвесторів і кредиторів.

Стратегія має на меті сприяти розвитку фінансового сектора вітчизняної економіки та корпоративного управління, запровадженню надійних інструментів для інвестування пенсійних активів та розміщення коштів громадян, а також зміцненню довіри з боку населення до фінансової системи, елементів її інфраструктури та інструментів.

Основними напрямками впровадження та розвитку новітніх фінансових інструментів на ринку капіталу є створення відповідної правової бази та застосування сучасних технологій, удосконалення та розвиток існуючих фінансових інструментів, а також забезпечення їхньої інвестиційної привабливості.

На поточному етапі вкрай необхідним є вдосконалення законодавства про фінансові інструменти, зокрема, прийняття законів «Про похідні (деривативи)», «Про місцеві запозичення та місцеві гарантії», нормативно-правових актів про ф'ючерси, опціони, випуск та обіг райтів, а також розвиток норми Закону «Про акціонерні товариства» щодо розміщення привілейованих акцій різних класів (з різним обсягом прав). Важливим кроком у цій сфері є законодавче забезпечення випуску державних облігацій для другого та третього рівнів накопичувальної пенсійної системи. У зв'язку з цим пропонується впровадження гнучкої відсоткової політики щодо ОВДП. Досвід розвинених країн свідчить, що в умовах фінансової кризи найменше страждають фондові ринки тих країн, де функціонує потужна накопичувальна пенсійна система.

Для забезпечення інвестиційної привабливості фінансових інструментів необхідно зробити низку важливих кроків. Одним з них є прийняття закону про рейтингування, який чітко окреслить коло об'єктів рейтингування, визначить перелік випадків обов'язкового рейтингування цінних паперів, встановить

кваліфікаційні вимоги до осіб, які надають відповідні послуги. Важливим у цьому напрямку є встановлення додаткових вимог щодо окремих видів активів – об'єктів інвестування коштів накопичувальної пенсійної системи. Зокрема, пропонується встановлення максимальної частки окремих видів фінансових інструментів у інвестиційному портфелі недержавних пенсійних фондів, умов та обмежень на інвестування пенсійних коштів в окремі види фінансових інструментів.

Вважаємо, що реалізація стратегії впровадження новітніх фінансових інструментів на ринках капіталу має сприяти створенню в Україні повноцінної системи цінних паперів і фінансових інструментів, яка відповідатиме міжнародним стандартам та положенням Директив ЄС з питань ринків фінансових інструментів.

Очікується, що впровадження Стратегії матиме такі позитивні результати: збільшення пропозиції на фондовому ринку України фінансових інструментів з високими інвестиційними характеристиками та вбудованими механізмами зниження інвестиційних ризиків власників цінних паперів українських емітентів; підвищення загальної капіталізації фондового ринку України та прозорості діяльності емітентів цінних паперів.

Реалізація Стратегії надасть можливість забезпечити потреби вітчизняної накопичувальної пенсійної системи у надійних об'єктах інвестування та залучити через фінансовий ринок не менш як 70 млрд. грн. фінансових інвестицій, з них до 15 млрд. грн. – у банківську систему.

Позитивним наслідком також стане започаткування діяльності спеціалізованих ринків фінансових послуг (деривативів, товаророзпорядчих цінних паперів тощо), які забезпечуватимуть хеджування ризиків портфельних інвесторів у цінні папери та розширять доступ емітентів до довгострокових фінансових інвестицій, кредитних, сировинних, енергетичних та інших ресурсів, права на які оформлено цінними паперами та деривативами.